

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
КАФЕДРА ГУМАНІТАРНИХ І СОЦІАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Обов'язкова навчальна дисципліна

ФІЛОСОФІЯ НАУКИ

Розробник:

Шейко Сергій,

професор кафедри гуманітарних і соціальних дисциплін, к. філос. наук, доцент;

Полтава, 2022 р.

Назва навчальної дисципліни	Філософія науки обов'язковий компонент ОПП
Місце в індивідуальному навчальному плані здобувача вищої освіти	обов'язкова навчальна дисципліна
Назва структурного підрозділу	кафедра гуманітарних і соціальних дисциплін
Контактні дані розробників, залучених до викладання	Викладач: Шейко Сергій, к.філос. н. , професор кафедри гуманітарних і соціальних дисциплін. Контакти: ауд. 457, навчальний корпус № 4 e-mail: sergej.sheiko@pdaa.edu.ua сторінка викладача: https://www.pdaa.edu.ua/people/sheiko-sergiy-volodymyrovych
Рівень вищої освіти	Третій (освітньо-науковий) рівень
Спеціальність <i>Освітня програма</i>	051 Економіка <i>ОНП Економіка</i>
Попередні умови для вивчення дисципліни	Відсутні

Заплановані результати навчання

Мета вивчення навчальної дисципліни: ознайомлення здобувачів вищої освіти доктора філософії з основами філософії наукового пізнання, формування знань у галузі філософії і методології науки, знайомство з практичним застосуванням науково-методологічних знань у майбутній професійній діяльності.

Основні завдання навчальної дисципліни: поглиблення, розширення, інтеграція знань з дисципліни; ознайомлення з основними напрямками та актуальною проблематикою філософії науки, а також, понятійним апаратом методології науки; систематизація знання щодо історико-філософського контексту філософії науки як розділу філософії; аналіз особливостей філософії та методології науки як міждисциплінарної галузі; формування культури науковця як складової частини високого рівня професіоналізму.

Компетентності

Загальні:

ЗК01. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК02. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК04. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК05. Здатність розв'язувати комплексні проблеми економіки на основі системного наукового світогляду та загального культурного кругозору із дотриманням принципів професійної етики та академічної доброчесності.

Спеціальні (фахові):

СК01. Здатність виконувати оригінальні дослідження, досягати наукових результатів, які створюють нові знання в економіці та дотичних до неї міждисциплінарних напрямках і можуть бути опубліковані у провідних наукових виданнях з економіки та суміжних галузей.

Програмні результати навчання

РН08. Планувати і виконувати емпіричні та/або теоретичні дослідження у сфері економіки та з дотичних міждисциплінарних напрямів, критично аналізувати результати власних досліджень і результати інших дослідників у контексті усього комплексу сучасних знань щодо досліджуваної проблеми.

РН09. Формулювати і перевіряти гіпотези; використовувати для обґрунтування висновків належні докази, зокрема, результати теоретичного аналізу, емпіричних досліджень і математичного та/або комп'ютерного моделювання, наявні літературні дані.

Програма та структура навчальної дисципліни

Назви тем	Кількість годин			
	Денна форма			
	(211 АС_ЕК_дф_2022)			
	усього	у тому числі		
		л	с	с.р.
Тема 1. Філософія науки як галузь філософського знання	12	2	2	8
Тема 2. Історичні етапи становлення і розвитку філософії науки.	12	2	2	8
Тема 3. Позитивізм – методологічна основа філософії науки.	12	2	2	8
Тема 4. Аналітична філософія.	10	2	-	8
Тема 5. Наука в культурі та житті людини.	10	2	-	8
Тема 6. Динаміка науки: філософське розуміння.	12	2	2	8
Тема 7. Сутність наукового пізнання.	10	2	2	6
Тема 8. Структура наукового пізнання.	12	2	2	8
Тема 9. Сучасна філософія пізнання: основні категорії і принципи.	10	2	2	6
Тема 10. Логіка і методологія наукових досліджень.	10	2	2	6
Тема 11. Методи і форми наукового пізнання.	10	2	2	6
Тема 12. Новітні методології наукового пізнання.	10	2	2	6
Тема 13. Етика сучасного науковця.	10	2	-	8
Тема 14. Сучасна наукова картина світу.	10	2	2	6
Усього годин	150	28	22	100

Оцінювання результатів навчання

Програмні результати навчання	Форми контролю				Разом
	Опитування, участь у дискусіях	Тестування	Виконання завдань самостійної роботи	Екзамен	
РН08	17	12	11	10	50
РН09	16	13	11	10	50
Разом	33	25	22	22	100

Схема нарахування балів з навчальної дисципліни

Назва теми	Форми оцінювання результатів навчання				
	Опитування участь у дискусіях	Тестування	Виконання завдань самостійної роботи	Екзамен	Разом
Тема 1. Філософія і наукове мислення як галузь філософського знання	3		1		4
Тема 2. Історичні етапи становлення і розвитку філософії і наукового мислення.	3		1		4
Тема 3. Позитивізм – методологічна основа філософії і наукового мислення.	3		1		4
Тема 4. Аналітична філософія.	-		1		1

Тема 5. Наука в культурі та житті людини.	3		1		4
Тема 6. Динаміка науки: філософське розуміння.	3		1		4
Тема 7. Сутність наукового пізнання.	3		1		4
Тема 8. Структура наукового пізнання.	3		1		4
Тема 9. Сучасна філософія пізнання: основні категорії і принципи.	3		1		4
Тема 10. Логіка і методологія наукових досліджень.	3		1		4
Тема 11. Методи і форми наукового пізнання.	3		1		4
Тема 12. Новітні методології наукового пізнання.	3		1		4
Тема 13. Етика сучасного науковця.	-		1		1
Тема 14. Сучасна наукова картина світу.	3	25			29
Реферат, презентація			4 4		8
Екзамен				20	20
Разом	33	25	22	20	100

Форми, шкала та критерії оцінювання результатів навчання при проведенні поточного контролю успішності здобувачів вищої освіти

– опитування, участь у дискусіях (0-3 бали)

Кількість балів	Критерії оцінювання
3	здобувач вищої освіти ґрунтовно і послідовно викладає вивчений навчальний матеріал, виявляє повне розуміння його змісту; обґрунтовує власні думки; демонструє глибокі знання принципів організації освітнього процесу у закладах вищої освіти, форм здійснення навчального процесу в сучасних умовах, його наукового, методичного та нормативного забезпечення; психологічні особливості організації навчально-виховного процесу, формування особистості здобувача вищої освіти, професійного розвитку, міжособистісних взаємовідносин; застосовує теоретичні знання при вирішенні практичних питань і ситуацій, наводить необхідні приклади, аргументує їх; активно бере участь у дискусіях, диспутах; знає та дотримується основних засад академічної доброчесності у науковій і освітній (психолого-педагогічній) діяльності; дотримується мовних та мовленнєвих норм сучасної літературної мови.
2	здобувач вищої освіти викладає вивчений навчальний матеріал, виявляє розуміння його змісту; обґрунтовує власні думки; демонструє на достатньому рівні знання принципів організації освітнього процесу у закладах вищої освіти, форм здійснення навчального процесу в сучасних умовах, його наукового, методичного та нормативного забезпечення; психологічних особливостей організації навчально-виховного процесу, формування особистості здобувача вищої освіти, професійного розвитку, міжособистісних взаємовідносин; не завжди застосовує теоретичні знання при вирішенні практичних питань і ситуацій, наводить необхідні приклади, аргументує їх; іноді бере участь у дискусіях, диспутах; знає та дотримується основних засад академічної доброчесності у науковій і освітній (психолого-педагогічній) діяльності; дотримується мовних та мовленнєвих норм сучасної літературної мови.
1	здобувач вищої освіти демонструє прогалини у знаннях більшої частини навчального матеріалу, допускає незначні помилки, що можуть спотворювати зміст питань; не вміє глибоко і переконливо обґрунтовувати власні думки і відчуває труднощі під час добору

	прикладів та поєднання теорії з практичними навичками; демонструє на середньому рівні знання принципів організації освітнього процесу у закладах вищої освіти, форм здійснення навчального процесу в сучасних умовах, його наукового, методичного та нормативного забезпечення; психологічних особливостей організації навчально-виховного процесу, формування особистості здобувача вищої освіти, професійного розвитку, міжособистісних взаємовідносин; знає, але не завжди дотримується основних засад академічної доброчесності у науковій і освітній (психолого-педагогічній) діяльності; іноді допускає помилки у мовленнєвому оформленні відповіді;
0,5	здобувач вищої освіти не виявляє знань більшої частини навчального матеріалу, допускає суттєві помилки, що можуть спотворювати зміст питань; не вміє глибоко і переконливо обґрунтовувати власні думки і відчуває труднощі під час добору прикладів та поєднання теорії з практичними навичками; демонструє на низькому рівні знання принципів організації освітнього процесу у закладах вищої освіти, форм здійснення навчального процесу в сучасних умовах, його наукового, методичного та нормативного забезпечення; психологічних особливостей організації навчально-виховного процесу, формування особистості здобувача вищої освіти, професійного розвитку, міжособистісних взаємовідносин; знає, але не завжди дотримується основних засад академічної доброчесності у науковій і освітній (психолого-педагогічній) діяльності; допускає помилки у мовленнєвому оформленні відповіді;
0	відповідь відсутня; здобувач вищої освіти не бере участь у дискусіях; або не розуміє особливості організації та здійснення освітньо-наукової діяльності в університетах в умовах динамічних змін розвитку суспільства, психологічних особливостей організації навчально-виховного процесу, формування особистості здобувача вищої освіти, професійного розвитку, міжособистісних взаємовідносин; не дотримується мовних та мовленнєвих норм сучасної літературної мови.

- розв'язування тестів (0-25 балів)

Кількість балів	Критерії оцінювання
0-25	здобувач вищої освіти демонструє знання принципів організації освітнього процесу у закладах вищої освіти, форм здійснення навчального процесу в сучасних умовах, його наукового, методичного та нормативного забезпечення. (20 теоретичних питання; 1 бал – за кожну правильну відповідь).

- виконання завдань самостійної роботи (0-1 бали)

Кількість балів	Критерії оцінювання
1	завдання самостійної роботи з теми виконані відповідно до методичних рекомендацій у повному обсязі, з дотриманням принципу автономної та якісної роботи щодо поставлених завдань і взятих обов'язків;
0,5	завдання самостійної роботи з теми виконані не всі, або мають неточності чи незначні помилки, з дотриманням принципу автономної та якісної роботи щодо поставлених завдань і взятих обов'язків;
0	завдання самостійної роботи не виконані, або виконані неправильно.

- реферат (0-4 бали)

Кількість балів	Критерії оцінювання
4	виконані всі вимоги до написання і захисту реферату; визначена проблема й обґрунтована її актуальність; зроблений аналіз різних поглядів на проблему науковців; сформульовані чіткі завдання дослідження; логічно викладена власна позиція; зміст реферату відповідає темі, що розкрита повністю; сформульовані висновки відповідно до завдань; витриманий обсяг реферату; дотримані вимоги до зовнішнього оформлення; дані правильні відповіді на додаткові питання; вибудовує

	свою діяльність на базі принципів персональної відповідальності з дотриманням принципів академічної доброчесності, автономної та якісної роботи щодо поставлених завдань і взятих обов'язків, оформлення рекомендованих джерел інформації здійснено у відповідності до бібліографічного стандарту ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація», в процесі доповіді демонструє на високому рівні сформовані навички професійної комунікації.
3	виконані всі вимоги до написання і захисту реферату; визначена проблема й обґрунтована її актуальність; зроблений аналіз різних поглядів на проблему науковців; сформульовані чіткі завдання дослідження; логічно викладена власна позиція; зміст реферату відповідає темі, що розкрита повністю; сформульовані висновки відповідно до завдань; витриманий обсяг реферату; дотримані вимоги до зовнішнього оформлення; відповіді на додаткові питання не повні; вибудовує свою діяльність на базі принципів персональної відповідальності з дотриманням принципів академічної доброчесності, автономної та якісної роботи щодо поставлених завдань і взятих обов'язків, оформлення рекомендованих джерел інформації здійснено у відповідності до бібліографічного стандарту ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація» в процесі доповіді демонструє на достатньому рівні сформовані навички професійної комунікації.
2	основні вимоги до реферату і його захисту виконані, але при цьому допущені деякі недоліки; не обґрунтовано актуальність проблеми, висновки не чіткі; наявні певні неточності у викладенні матеріалу; вимоги щодо оформлення реферату дотримані; на додаткові питання дані неповні відповіді; при оформленні рекомендованих джерел інформації допущені помилки, не дотримується бібліографічного стандарту ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація», здобувач вищої освіти в процесі доповіді демонструє на середньому рівні сформовані навички професійної комунікації.
1	є істотні відступи від вимог до реферування, зокрема: тема розкрита лише частково; допущені фактичні помилки в змісті реферату або при відповіді на додаткові питання; висновки відсутні; здобувач вищої освіти в процесі доповіді не розкриває повно тему реферату, не вибудовує свою діяльність на базі принципів академічної доброчесності та персональної відповідальності; оформлення рекомендованих джерел інформації не здійснено у відповідності до бібліографічного стандарту ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація», демонструє на низькому рівні сформовані навички професійної комунікації.
0	реферативна робота не виконана.

- мультимедійна презентація (0-4 балів)

Кількість балів	Критерії оцінювання
4	у презентації відображено глибоке розуміння та усвідомлення матеріалу, творчий підхід до поставлених задач. Під час аналізу-інтерпретації зроблені самостійні висновки, аргументація, є власне ставлення до проблеми. Малюнки, звуки, фото, анімації – у кількості, виправданій змістом презентації. Робота виконана творчо і самостійно з дотриманням принципів професійної етики та персональної відповідальності, академічної доброчесності; презентація характеризується оригінальністю з дотриманням вимог професійної комунікації.
3	презентація має чіткі цілі, відповідні завдання з теми; представляє собою інформацію з різноманітних джерел, структуровану у формі опорного конспекту, зрозумілу для аудиторії; зроблений акцент на важливих питаннях теми, здобувач дотримується принципів професійної етики та персональної відповідальності, академічної доброчесності, демонструє на достатньому рівні навички професійної комунікації.
2	презентація сфокусована на темі, але висвітлює її змісту частково; наявна певна організаційна структура; можуть бути незначні помилки чи незрозумілості, ибудовує свою діяльність на базі принципів професійної етики та персональної відповідальності, академічної доброчесності, демонструє на середньому рівні навички професійної комунікації;
1	презентація сфокусована на темі, але не висвітлює її змісту; організаційна структура

	не логічна; можуть бути значні помилки чи незрозумілості, не дотримується принципів професійної етики та персональної відповідальності, академічної доброчесності, демонструє на низькому рівні навички професійної комунікації.
0	презентація не виконана.

Формою підсумково контролю рівня і якості засвоєння здобувачем вищої освіти теоретичного та практичного матеріалу з дисципліни «Філософія і наукове мислення» є *екзамен*.

Трудомісткість

Загальна кількість годин – 150. Кількість кредитів – 5. Форма семестрового контролю – екзамен.

Політика навчальної дисципліни

1. Академічна доброчесність:

Здобувач вищої освіти повинен дотримуватись Кодексу академічної доброчесності. Документи стосовно академічної доброчесності наведені на сторінці АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ ПДАУ: <https://www.pdaa.edu.ua/content/akademichna-dobrochesnist>. Дотримання академічної доброчесності здобувачами вищої освіти передбачає: самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей); посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права; надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації.

2. Дедлайни та перекладання:

Відвідування занять є обов'язковим. Усі завдання, передбачені програмою, мають бути виконані у встановлений термін. Якщо здобувач вищої освіти пропустив заняття, він зобов'язаний відпрацювати його й виконати завдання згідно методичних рекомендацій до семінарських занять та самостійної роботи. Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час онлайн тестування.

3. Оригінальність навчальної дисципліни:

Можливість навчитися працювати з бібліографічними базами даних, набути навички аналізувати наукові факти, будувати прогнози на основі теоретичних гіпотез і приймати обґрунтовані рішення.

4. Додаткові можливості для здобувачів вищої освіти:

Є можливість опанування навчальної дисципліни за програмами академічної мобільності (внутрішньої / міжнародної) за наявними укладеними угодами (договорами) між Університетом та закладом-партнером та / або індивідуальними запрошеннями. Визнання та перезарахування результатів такого навчання відбувається спеціально створеною комісією на підставі поданих здобувачем вищої освіти відповідних документів з використанням Європейської кредитно-трансферної системи. Організаційні процеси навчання за програмами академічної мобільності регламентуються Положенням про 15 академічну мобільність здобувачів вищої освіти Полтавського державного аграрного університету.

На здобувачів вищої освіти поширюється право про визнання результатів навчання, набутих у неформальній / інформальній освіті (розповсюджується лише на обов'язкові компоненти освітньої програми або їх частини) перед опануванням даної освітньої компоненти. Визнання набутих результатів навчання або відмова у їх визнанні. Набуття відповідних результатів навчання можливе після успішного опанування курсів (з документальним підтвердженням) на різноманітних навчальних платформах, зокрема: Prometheus, Coursera тощо. Особливості неформального / інформального навчання регламентовані Положенням про порядок визнання результатів навчання, набутих у неформальній та інформальній освіті, здобувачами вищої освіти Полтавського державного аграрного університету.

Додаткові матеріали для представлення навчальної дисципліни:

Робоча програма навчальної дисципліни, анотація, презентації в системі Moodle, тощо.

Рекомендовані джерела інформації

Основні:

1. Данильян О. Г. Філософія : підручник. 2-ге вид., переробл. і допов. Харків : Право, 2019. 432 с.
2. Добронравова І.С. Новітня філософія науки. К.: Логос, 2009. 214 с.
3. Добронравова І.С. Філософія науки: Навчальний посібник. К., 2002. 342 с.
4. Основи практичної філософії: підручник. А. М. Лой (наук. ред., А. О. Баумейстер, Т. І. Ящук та ін. К.: ВПЦ «Київський університет», 2011. 531 с. (2-ге вид. К., 2016).
5. Семенюк Едуард. Філософія сучасної науки і техніки : підручник. Вид. 3-тє, випр. та допов. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2017. 364 с.
6. Філософія: підручник (ВНЗ І–ІІІ р. а.). О.Л. Воронюк. 3-є вид., переробл. та допов. Київ, «Медицина», 2018. 216 с.
7. Філософія науки: підручник І. С. Добронравова, Л. І. Сидоренко, В. Л. Чуйко та ін. ; за ред. І. С. Добронравової. К.: ВПЦ «Київський університет», 2018. 255 с.
8. Філософія науки. Навчальний посібник. Сторожук С.В., Гоян І.М., Данилова Т.В., Матвієнко І.С. Івано-Франківськ: Видавець Кушнір Г.М., 2017. 588 с.

Допоміжні:

1. Гадамер Г-Г. Істина і метод. К.: Юніверс, 2000. Т.1-2.
2. Мамардашвили М.К. Классический и неклассический идеалы рациональности. Тбилиси.: Мецниереба, 1984.
3. Iona Yasnolob, Oleg Gorb, Olena Kalashnyk, Serhii Shejko, Svitlana Pysarenko, Olena Mykhailova (2018). The formation of the efficient system of ecological enterprise. Journal of Environmental Management and Tourism. Volume IX, Issue 5 (29) Fall 2018. [Scopus].
4. Serhii Shejko, Olena Kolodii. Development of entrepreneurship in the context of civilizational dynamics. Humanities and Social Sciences. Publishing House of Rzeszow University of Technology. Poland. vol. XXV, 27 (1/2020). P. 77–85. 0,5 д.а. [Copernicus]
5. Serhii Shejko, Olena Kolodii. Possibilities of resolving the dilemma «power – knowledge» in the process of the civil society formation in Ukraine. Humanities and Social Sciences. Publishing House of Rzeszow University of Technology. Poland. vol. XXV, 27 (3/2020). P. 129–137. [Copernicus].
6. Шейко С.В., Колодій О.С. Деїзм як визначальний принцип формування філософії історії Вольтера. Філософські обрії: Наук.-теорет. журн. Ін-т філософії Г.С. Сковороди НАН України, Полтав. нац. пед. ун-т імені В.Г. Короленка. Вип. 45. К.; Полтава, 2021. С. 18-30. (Copernicus).
7. Шейко С.В. Морально-етичні засади існування та сутності людини в Просвітництві. Матеріали Всеукраїнської інтернет-конференції «Людський потенціал в контексті сучасних соціокультурних перетворень», 24-25 травня 2022 р. Полтава: ПНПУ імені В.Г. Короленка, 2022. С. 41-46.

Інформаційні ресурси мережі Інтернет

1. Добронравова І.С. Філософія науки. Київ, 2002. URL: www.philsci.univ.kiev.ua/biblio/index.html
2. Пронський В.М. Філософія науки: Конспект лекцій для аспірантів, здобувачів і магістрів. К.: НТУУ «КПІ», 2006. 58 с. URL: <http://www.twirpx.com/file/362423/>
3. Філософія та методологія наукового пізнання: колективна монографія / За ред. проф. Юрія Вільчинського. К.: КНЕУ, 2013. № 2. С. 205. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ukaf_2013_2_25